

ด่วนที่สุด

ที่ ทส 0305/ 77

กระทรวง ทราบจบ

เรื่องที่ ๕

4/9

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

92 ซอยพหลโยธิน 7

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน

เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

รับ 1/467
วันที่ 22 ต.ค. 25
เวลา 14.50 น.

21 ตุลาคม 2545

เรื่อง สถานการณ์ปัญหามลพิษเนื่องมาจากสภาวะน้ำท่วม

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการนำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี จำนวน 100 ชุด

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี
รับที่ 6724
วันที่ 22 ต.ค. 2545 14.12

ตามที่ได้เกิดสภาวะน้ำท่วมในหลายพื้นที่ของประเทศและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอันเนื่องมาจากมลพิษทางน้ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง ซึ่งเกิดมาจากการสะสมของเสียและการระบายน้ำเสียในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ นั้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ได้สำรวจและตรวจสอบพื้นที่ในบริเวณที่มีความเสี่ยงกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำ เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2545 เพื่อรวบรวมข้อมูลใช้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือจะเกิดขึ้นดังรายงานสรุปสถานการณ์ปัญหามลพิษเนื่องมาจากสภาวะน้ำท่วม ตามเอกสารที่นำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี ดังสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงใคร่ขอให้สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี นำเสนอคณะกรรมการทราบรายงานสรุปดังกล่าวข้างต้นตามเอกสารวาระเพื่อทราบประกอบการนำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ได้ นำ ๓๐ 5/๒3
เมื่อวันที่ 22 ต.ค. 2545 ลงมติว่า

ทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมมลพิษ

สำนักจัดการคุณภาพน้ำ

โทร 02 298 2268

โทรสาร 0 2298 2255

จัดอยู่ในประเภทเรื่องฯ ที่เสนอคณะกรรมการได้โดยตรง

นายจุลยุทธ วิวัฒน์กุล
รองเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี
เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

1. ความเป็นมา

ตามที่ได้เกิดปัญหาน้ำท่วมในหลายพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะในลุ่มน้ำภาคกลาง (รูปที่ 1) นอกจากนี้ ในแหล่งน้ำและพื้นที่น้ำท่วมบางแห่งได้รับผลกระทบจากมลพิษทางน้ำ เนื่องจากการสะสมของเสียและการระบายของเสียจากแหล่งกำเนิดและน้ำชะสารมลพิษในพื้นที่ต่าง ๆ

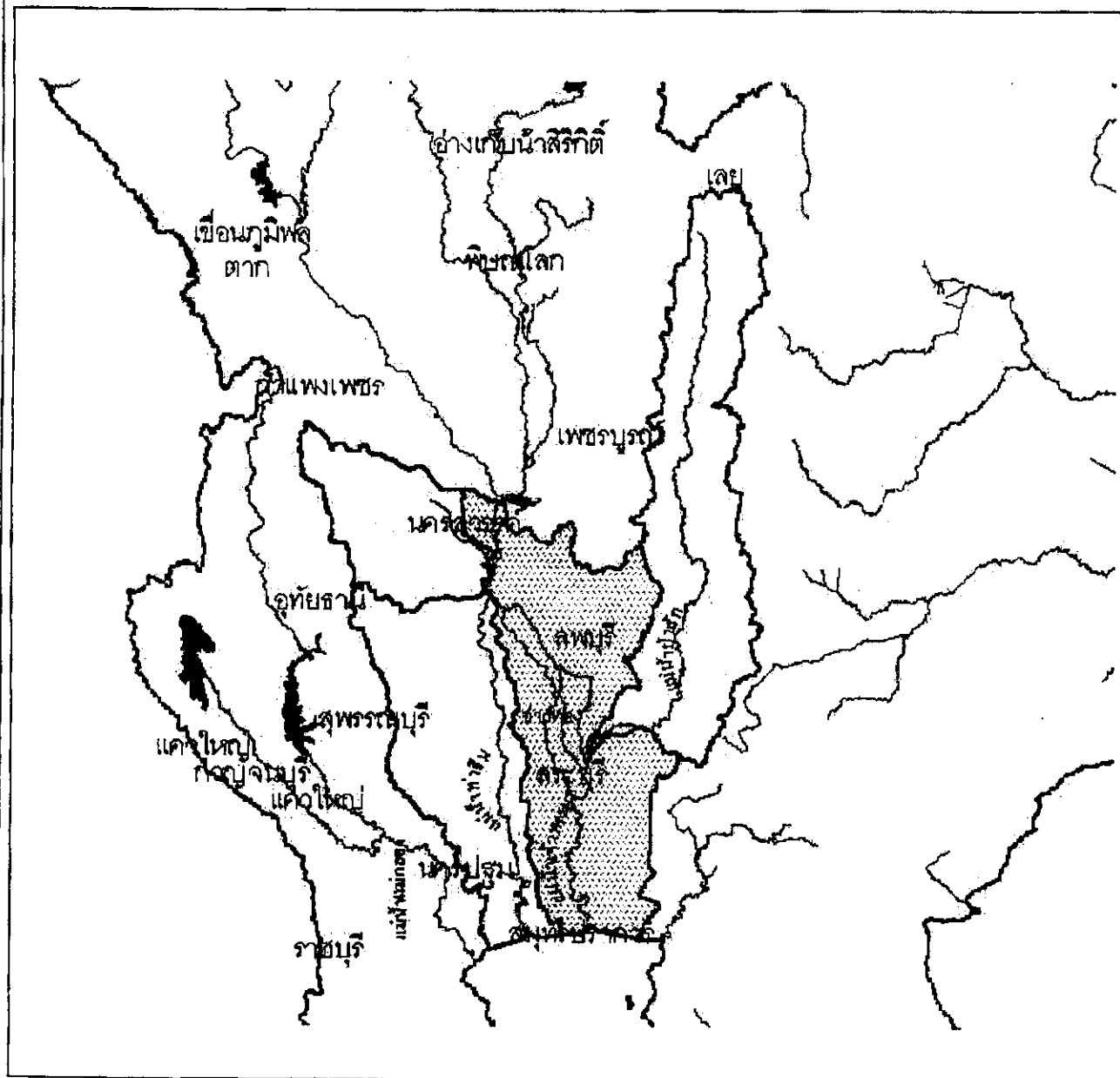
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ได้ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงที่เป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาสำหรับการอุปโภคและบริโภคของประชาชน รวมทั้งแหล่งกำเนิดที่อาจมีความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรค เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น และได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสรุปสถานการณ์และการดำเนินการได้ ดังนี้

2. สถานการณ์ปัญหามลพิษ

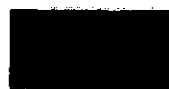
2.1 จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในบริเวณฝั่งตะวันตกใกล้กับจุดสูบน้ำดิบเพื่อการประปานครหลวง ที่ตำบลลำแล อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี (รูปที่ 2) เมื่อวันที่ 12 และ 15 ตุลาคม 2545 พบว่าคุณภาพน้ำในบริเวณจุดสูบน้ำดิบเพื่อการประปามีคุณภาพน้ำในระดับพอใช้ ออกซิเจนละลายประมาณ 2.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งลดลงจากระดับปกติที่ตรวจวัดได้ประมาณ 4 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำประเภทที่ 3 ที่กำหนดไว้เพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร แต่การปนเปื้อนของสารพิษประเภทโลหะหนัก (ประเภทโครเมียม แคดเมียม ตะกั่ว แมงกานีส) ยังอยู่ในระดับต่ำตามค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 1 และพบว่าในพื้นที่บริเวณข้างเคียงได้แก่ คลองอ้อม คลองรังสิต และคลองเชียงราก มีสภาพปัญหาน้ำเน่าเสียรุนแรง โดยมีค่าออกซิเจนละลายระหว่าง 0 - 1 มิลลิกรัมต่อลิตร เนื่องจากการพัดพาของเสียจากพื้นที่ต่าง ๆ และเกิดสภาพน้ำนิ่ง เนื่องจากการหนุนของน้ำในลำน้ำ ประกอบกับการสะสมของผักตบชวาหนาแน่นและเน่าเสียในบางพื้นที่ ได้แก่ ท่อลอดคลองรังสิตมีการรั่วไหลน้ำเสียลงสู่คลองประปา ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประสานไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อสั่งการให้การประปานครหลวงดำเนินการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นแล้ว และได้ประสานไปยังกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อมอบหมายให้กรมชลประทานดำเนินการจัดเก็บผักตบชวาและจัดสร้างประตูระบายน้ำเพื่อผันน้ำเสียจากพื้นที่ส่วนบนของคลองประปาออกสู่คลองเชียงราก ที่อยู่ด้านใต้ของคลองประปาเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนทำให้น้ำเน่าเสียเกิดการไหลเวียนดีขึ้น

นอกจากนี้ ได้ตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษขนาดใหญ่ในพื้นที่ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร ซึ่งมีน้ำเสียจากกระบวนการผลิตประมาณวันละ 18,000 ลูกบาศก์เมตร มีบ่อเก็บกักน้ำเสียในพื้นที่ของตนเอง และในช่วงที่เกิดปัญหาน้ำท่วมไม่ได้มีการระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ในพื้นที่นิคมฯ ไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม เนื่องจากระดับน้ำภายนอกนิคมฯ อยู่ในระดับต่ำกว่าคันดินโดยรอบพื้นที่มาก และได้มีการเตรียมแผนป้องกันภาวะน้ำท่วมรองรับไว้แล้ว จากผลการตรวจสอบสารพิษประเภทโลหะหนัก (ประเภทโครเมียม แคดเมียม ตะกั่ว แมงกานีส) บริเวณพื้นที่นิคมฯ ยังอยู่ในระดับต่ำตามค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 2

รูปที่ 1 แผนที่แสดงสภาพพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วม ภาคกลางตอนล่าง

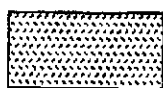
สัญลักษณ์

เขื่อน

แม่น้ำ

พื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม

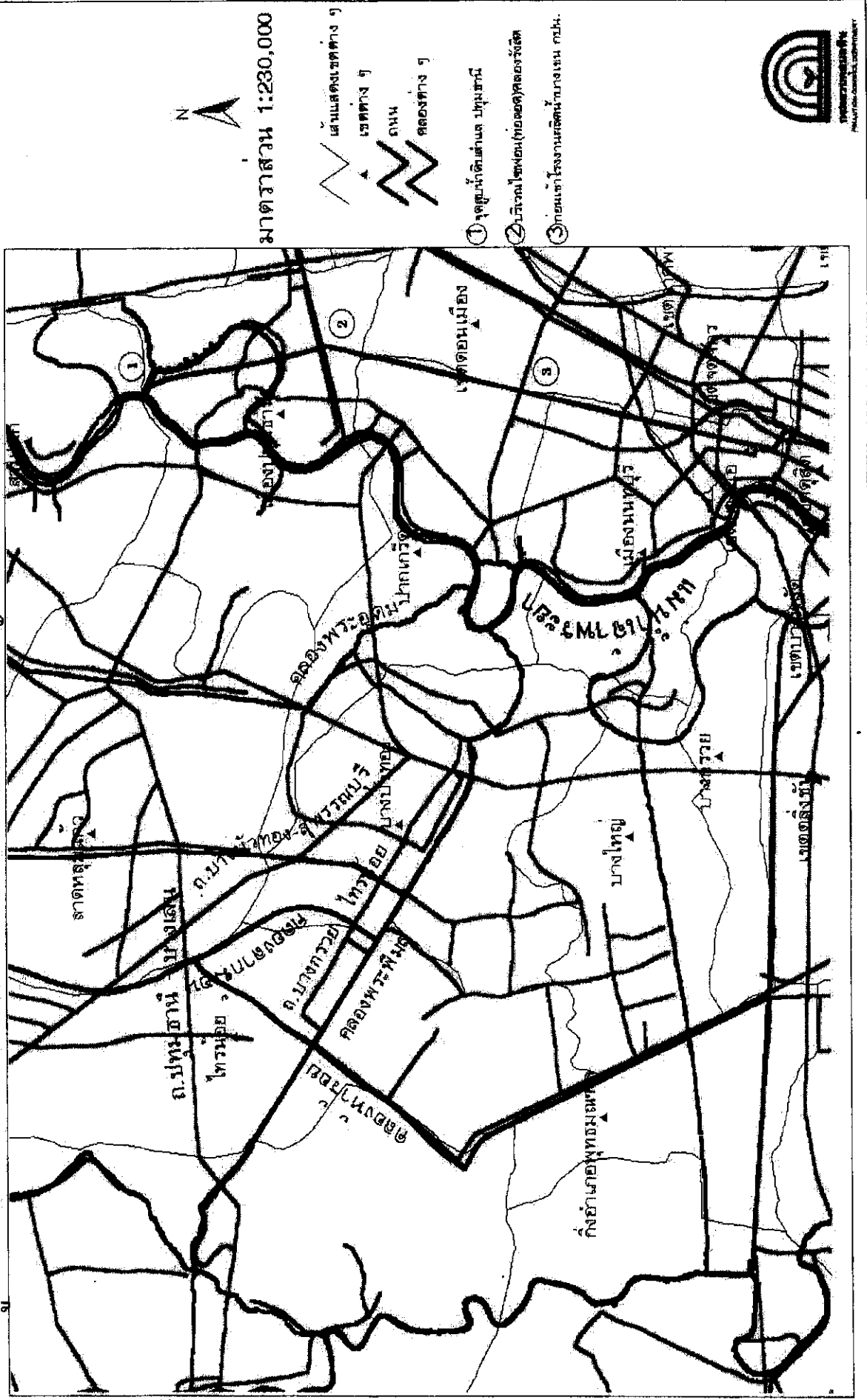

30 0 30 60 Kilometers

กรมชลประทาน
กรมการชลประทาน
กรมการชลประทาน

รูปที่ 2 แผนที่ประกอบการศึกษาพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยจากภาวะน้ำท่วม ปี พ.ศ.2545

ตารางที่ 1 ปริมาณโลหะหนักในคลองประปา (ตุลาคม 2545)

จุดเก็บตัวอย่างน้ำ	แคดเมียม มก./ล.	โครเมียม มก./ล.	แมงกานีส มก./ล.	นิกเกิล มก./ล.	ตะกั่ว มก./ล.	สังกะสี มก./ล.	สารหนู มก./ล.	ทองแดง มก./ล.
จุดสูบน้ำดิบสำแล ปทุมธานี (1)	<0.0005	0.0055	0.098	0.0087	<0.005	<0.02	<0.005	0.0053
บริเวณไซฟอน(ท่อลอด) คลองรังสิต (2)	<0.0005	0.06	0.099	0.012	<0.005	<0.02	<0.005	0.0048
ก่อนเข้าโรงงานผลิตน้ำ บางเขน สำนักงานใหญ่ กปน. (3)	<0.0005	0.0062	0.078	0.01	<0.005	<0.02	<0.005	0.003
ค่ามาตรฐานน้ำผิวดิน	0.005	0.05	1.0	0.1	0.05	1.0	0.01	0.1

ตารางที่ 2 ปริมาณโลหะหนักในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี (ตุลาคม 2545)

จุดเก็บตัวอย่างน้ำ	แคดเมียม มก./ล.	โครเมียม มก./ล.	แมงกานีส มก./ล.	นิกเกิล มก./ล.	ตะกั่ว มก./ล.	สังกะสี มก./ล.	สารหนู มก./ล.	ทองแดง มก./ล.
ลำรางใกล้จุดสูบลงคลอง เชียงรากน้อย	<0.0005	0.035	0.288	0.04	0.032	0.22	<0.005	0.067
ลำรางใกล้จุดสูบลงคลอง เปรมประชากร	<0.0005	0.014	0.501	0.02	<0.005	0.089	<0.005	0.024
ค่ามาตรฐานน้ำผิวดิน	0.005	0.05	1.0	0.1	0.05	1.0	0.01	0.1

2.2 สำหรับพื้นที่อื่น ๆ ได้ประสานไปยังเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลที่อยู่ริมน้ำ กรมโรงงานอุตสาหกรรม และหน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบ จัดการน้ำเสีย ทั้งพื้นที่ฝั่งกลบขยะและระบบบำบัดน้ำเสียให้เพิ่มความระมัดระวังและระบบป้องกันการแพร่กระจายของมลพิษ ออกสู่แหล่งน้ำ

ในส่วนของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลอ่างทองที่ได้รับผลกระทบและได้มีการประสานงานเพื่อเตรียมการในการขนย้ายขยะและของเสียที่เป็นพิษ การป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากระบบบำบัดน้ำเสีย โดยกระบวนการตกตะกอนและฆ่าเชื้อโรคก่อนที่น้ำจะท่วมถึง และหลังจากเข้าสู่ภาวะปกติก็จะได้ประสานงานในการฟื้นฟูระบบการจัดการของเสียเป็นลำดับต่อไป

2.3 ในพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาในหลายพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมก็ได้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียจากการย่อยสลายของสารอินทรีย์ในแปลงนาข้าว การระบายน้ำเน่าออกจากพื้นที่จะต้องเพิ่มความระมัดระวังเพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำได้ และน้ำที่ท่วมขังนั้นมีสารอินทรีย์อยู่จำนวนมาก ซึ่งอาจจะเก็บไว้เพื่อเป็นปุ๋ยสำหรับการทำนาในรอบต่อไปได้

3. การดำเนินการระยะต่อไป

ปัญหาน้ำท่วมจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศแหล่งน้ำ ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่หนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่อื่นได้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ท้ายน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจะดำเนินการในลักษณะบูรณาการเป็นพื้นที่ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพจากต้นน้ำลำธารไหลลงสู่แม่น้ำ และจะประสานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะประสานไปยังกรมชลประทานในการขุดลอกและเก็บผักตบชวาในคลองเชียงราก และคลองอ้อม เพื่อให้เกิดการไหลเวียนของน้ำได้ดีขึ้น ป้องกันการสะสมของเสียและการพิจารณาจัดสร้างประตูระบายน้ำเพื่อผันน้ำเสียออกสู่คลองเชียงรากที่อยู่ด้านใต้คลองประปา ซึ่งจะเป็นการฟื้นฟูคุณภาพน้ำในคลองอ้อมที่อยู่ด้านเหนือคลองประปาและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับคุณภาพน้ำในคลองประปา

3.2 เคร่งครัดและควบคุมการระบายของเสียจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับมาตรฐานหรือดีกว่ามาตรฐานเพื่อลดการแพร่กระจายของสารมลพิษในแหล่งน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่อยู่ริมน้ำ

3.3 จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ (Task Force) เพื่อตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำพื้นที่เสี่ยง รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค และวิชาการกับพื้นที่ เช่น การฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสียหลังน้ำลด การให้ข้อมูลจากการเฝ้าระวังและตรวจสอบคุณภาพน้ำ เพื่อนำไปวางแผนแก้ไขปัญหาคต่อไป

3.4 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องในการจัดการในภาพรวมทั้งพื้นที่ในการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ในบริเวณข้างเคียงเพื่อรักษาแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ โดยจัดการเป็นระบบพื้นที่ลุ่มน้ำให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

3.5 จัดตั้งศูนย์ข้อมูลทรัพยากรน้ำของประเทศซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลโครงสร้างต่าง ๆ ปริมาณน้ำ และคุณภาพน้ำ โดยทำเป็นระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งการใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในการทำนายหรือคาดการณ์สภาวะน้ำท่วมและปัญหามลพิษทางน้ำ ตลอดจนการจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงและระบบเตือนภัยล่วงหน้า ต่อสภาพปัญหาน้ำท่วมและมลพิษทางน้ำ เพื่อเป็นข้อมูลเผยแพร่แก่สาธารณชนและนำไปวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหให้เป็นรูปธรรมต่อไป